วารสารธรรมเพื่อชีวิต
JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN: 2822-048X
https://so08.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index

Original Research Article DOI: 10.14456/jdl.2025.49

Development of the Learning Process of Ancient Pali Grammar Scriptures through Online System

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้คัมภีร์ไวยากรณ์บาลีโบราณทางออนไลน์

Supee Thumthong[1*], Phramaha Wattana Paññādīpo[2], Thanee Suwanprathip[3]
สุภีร์ ทุมทอง[1*], พระมหาวัฒนา ปญฺญาทีโป (คำเคน)[2], ธานี สุวรรณประทีป[3]

ARTICLE INFO

Name of Author & Corresponding Author: *

1. Supee Thumthong*
สุภีร์ ทุมทอง*
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Pali Studies Campus, Buddhaghosa Campus, Nakhon Pathom, Thailand.
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม
Email: supee2t@gmail.com

2. Phramaha Wattana Paññādīpo
พระมหาวัฒนา ปญฺญาทีโป (คำเคน)
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Pali Studies Campus, Buddhaghosa Campus, Nakhon Pathom, Thailand.
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม
Email: wattana.pan@mcu.ac.th

3. Thanee Suwanprathip
ธานี สุวรรณประทีป
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Pali Studies Campus, Buddhaghosa Campus, Nakhon Pathom, Thailand.
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม
Email: thanee_305@hotmail.com

คำสำคัญ:
การพัฒนากระบวนการเรียนรู้, ไวยากรณ์บาลีโบราณ, ปทรูปสิทธิ, อภิธานัปปทีปิกา

Keywords:
Learning process development, Ancient Pali grammar, Padarupasiddhi, Abhidhanappadipika

ABSTRACT

This research is a documentary study with the following objectives: 1) to examine the current state of learning management for ancient Pali grammar texts,2) to translate the Padarupasiddhi and Abhidhanappadipika texts and explore online learning management methods, and 3) to develop an online learning process for ancient Pali grammar texts.

The research findings reveal that ancient Pali grammar texts contain intricate content requiring extensive study time and are not included in the current Pali Pariyatti education system. Presently, the teaching and learning of these ancient texts are mostly conducted informally by private initiatives. The translation of the Padarupasiddhi (Sandhikanda) in a literal manner clarifies the rules of Pali grammar and provides an understanding of how to construct Pali word forms using the Kaccayana grammatical formulas. The Abhidhanappadipika (Pali translation) introduces a vast number of Pali words, including synonyms (e.g., 32 words meaning "Buddha") and polysemous words (e.g., the word "samaya" has nine meanings). Regarding the online learning process, knowledge is disseminated through platforms such as websites, Facebook, YouTube, and TikTok to align with modern trends and cater to learners' convenience. When teaching via Zoom, the majority of participants responded very positively. Additionally, the content was disseminated through various media: (1) a website for audio files and learning materials, (2) YouTube for full lecture videos and short example clips, (3) TikTok for short explanatory clips on the Abhidhanappadipika, and (4) printed books distributed as Dhamma donations.

Article history:
Received: 26/03/2025
Revised: 13/04/2025
Accepted: 25/05/2025
Available online:

How to Cite:
Thumthong, S., et al. (2025). Development of the Learning Process of Ancient Pali Grammar Scriptures through Online System. *Journal Dhamma for Life, 31*(2), 728-739.

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยด้านเอกสาร มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการจัดการเรียนรู้คัมภีร์ไวยากรณ์บาลีโบราณ 2) เพื่อแปลคัมภีร์ปทรูปสิทธิและคัมภีร์อภิธานัปปทีปิกาและศึกษาวิธีการจัดการเรียนรู้ทางออนไลน์ และ 3) เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้คัมภีร์ไวยากรณ์บาลีโบราณทางออนไลน์

ผลการวิจัยพบว่า คัมภีร์ไวยากรณ์โบราณมีเนื้อหาที่ละเอียด ต้องใช้เวลามากในการศึกษา และไม่ได้อยู่ระบบการศึกษาบาลีเปรียญธรรม สภาพการเรียนการสอนของคัมภีร์ไวยากรณ์โบราณในปัจจุบัน ส่วนใหญ่จัดกันตามอัธยาศัยในแนวเอกชน คัมภีร์ปทรูปสิทธิ สนธิกัณฑ์ แปลโดยพยัญชนะ ทำให้ทราบกฎเกณฑ์ด้านไวยากรณ์บาลีได้ชัดเจนและเข้าใจวิธีการทำตัวรูปบทบาลีโดยใช้สูตรกัจจายนไวยากรณ์ คัมภีร์อภิธานัปปทีปิกาบาลี-แปล ทำให้ทราบคำศัพท์บาลีจำนวนมาก ทั้งศัพท์ที่มีความหมายเดียวกัน เช่น ศัพท์ที่มีความหมายว่าพระพุทธเจ้า 32 ศัพท์ และศัพท์ที่มีความหมายหลายอย่าง เช่น สมย ศัพท์ มีความหมาย 9 อย่าง เป็นต้น ส่วนกระบวนการเรียนรู้ทางออนไลน์ เป็นการให้ความรู้ผ่านทาง Website, Facebook, YouTube และ TikTok เป็นต้น เพื่อให้เหมาะกับยุคสมัยและสะดวกกับผู้เรียน เมื่อทำการสอนออนไลน์ผ่าน Zoom พบว่าผู้เข้าเรียนส่วนใหญ่ให้การตอบรับ ดีมาก นอกจากนั้นยังได้เผยแพร่ทางสื่อต่าง ๆ คือ (1) เว็บไซต์ สำหรับไฟล์เสียงและเอกสารประกอบการเรียน (2) YouTube สำหรับคลิบคำบรรยายเต็ม และ คลิบสั้นเป็นตัวอย่าง (3) TikTok คลิบสั้นตัวอย่างคำอธิบายอภิธานัปปทีปิกา (4) พิมพ์หนังสือแจกจ่ายเป็นธรรมทาน

บทนำ

พระธรรมที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้นั้น เป็นธรรมที่ลึกซึ้ง เห็นได้ยาก รู้ตามได้ยาก สงบ ประณีต ไม่เป็นวิสัยแห่งตรรกะ ละเอียด บัณฑิตจึงจะรู้ได้ ประกอบด้วยธรรมคืออิทัปปัจจยตาปฏิจจสมุปบาทและพระนิพพาน ทรงแสดงพระธรรมอันงามในเบื้องต้น งามในท่ามกลาง งามในที่สุด ถึงพร้อมด้วยอรรถะ ถึงพร้อมด้วยพยัญชนะ ประกาศพรหมจรรย์ อันบริบูรณ์โดยสิ้นเชิงและบริสุทธิ์ ทรงประกาศเนื้อความอริยสัจ 4 อันเป็นไปเพื่อความเบื่อหน่าย เพื่อคลายกำหนัด เพื่อความรู้ยิ่ง เพื่อตรัสรู้ และเป็นไปเพื่อพระนิพพาน อักษรบทพยัญชนะ และการจำแนกว่า อุปาทานขันธ์ 5 เป็นทุกข์เพราะเหตุนี้ ๆ ตัณหาเป็นเหตุเกิดทุกข์เพราะเหตุนี้ ๆ พระนิพพานเป็นความดับไปแห่งทุกข์เพราะเหตุนี้ ๆ อริยมรรคมีองค์ 8 เป็นหนทางให้ถึงความดับไปแห่งทุกข์เพราะเหตุนี้ ๆ มีความหลากหลายไม่มีประมาณ คำสอนเหล่านั้นได้ถูกรวบรวมไว้ในคัมภีร์พระไตรปิฎก

คำสอนของพระพุทธเจ้าที่อยู่ในรูปบทบาลีในพระไตรปิฎกมีความลึกซึ้งและมีนัยอันวิจิตร จึงมีคัมภีร์อธิบายตามลำดับ ได้แก่ อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา ปกรณ์วิเสส และคัมภีร์ประกอบอื่น ๆ อีกมากมาย เพื่อรักษาบทพยัญชนะและอรรถะไม่ให้ขาดตกบกพร่อง รวมถึงคัมภีร์ที่เป็นพื้นฐานช่วยอุปการะในการศึกษาพระพุทธพจน์ คือกลุ่มคัมภีร์สัททาวิเสส

คัมภีร์สัททาวิเสสเป็นกลุ่มคัมภีร์ที่ว่าด้วยหลักภาษาในพระไตรปิฎก เป็นคัมภีร์พื้นฐานในทำความเข้าใจภาษาบาลีและวิเคราะห์เนื้อความหลักธรรมในพระไตรปิฎก ประกอบด้วยกลุ่มคัมภีร์ไวยากรณ์และกลุ่มคัมภีร์ที่ไม่ได้เป็นไวยากรณ์ สามารถแบ่งได้เป็น 4 ประเภท ได้แก่

1. กลุ่มคัมภีร์ไวยากรณ์ เป็นคัมภีร์ว่าด้วยระเบียบกฎเกณฑ์ของภาษาบาลี เช่น คัมภีร์กัจจายนะ คัมภีร์โมคคัลลานะ และคัมภีร์สัททนีติ เป็นต้น

2. กลุ่มคัมภีร์นิฆัณฑุ เป็นคัมภีร์ว่าด้วยคำศัพท์บาลี เป็นพจนานุกรมภาษาบาลี เช่น คัมภีร์อภิธานัปปทีปิกา เป็นต้น

3. กลุ่มคัมภีร์ฉันท์ เป็นคัมภีร์ว่าด้วยระเบียบกฎเกณฑ์การประพันธ์ที่เป็น ร้อยกรอง เช่น คัมภีร์วุตโตทัย เป็นต้น

4. กลุ่มคัมภีร์เกฏุภะ เป็นคัมภีร์ว่าด้วยระเบียบการใช้คำ เนื้อความ และสำนวนไม่ให้มีโทษในการรจนาคัมภีร์ด้วยภาษาบาลี เช่น คัมภีร์สุโพธาลังการะ เป็นต้น

ในบรรดาคัมภีร์สัททาวิเสสทั้ง 4 กลุ่มนี้ คัมภีร์ที่เป็นอุปการะเบื้องต้นในการศึกษาพระไตรปิฎกเป็นอย่างมาก คือ คัมภีร์ไวยากรณ์และคัมภีร์พจนานุกรมบาลี เพราะช่วยให้เข้าใจหลักภาษาและคำศัพท์ที่ใช้ในพระไตรปิฎก ในคัมภีร์ 2 กลุ่มนั้น คัมภีร์ไวยากรณ์ที่มีเนื้อหาละเอียดพอสมควร ศึกษาได้สะดวกสำหรับผู้เริ่มต้น ได้แก่ คัมภีร์ปทรูปสิทธิ ซึ่งเน้นอธิบายการทำตัวรูปบทบาลีในพระไตรปิฎก เป็นคัมภีร์อธิบายโดยอาศัยสูตรกัจจายนไวยากรณ์ เช่น สูตรที่ 1 อตฺโถ อกฺขรสญฺญาโต แปลความว่า เนื้อความเป็นสิ่งที่หมายรู้ได้ด้วยอักษร แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของอักษรในการทำความเข้าใจพระพุทธพจน์ หากอักษรวิบัติเสียหายไป การรู้เนื้อความในพระพุทธพจน์ก็เป็นไปได้ยาก ความเป็นผู้ฉลาดในอักษร จึงมีอุปการมากในพระพุทธพจน์ทั้งหลาย สูตรที่ 2 อกฺขราปาทโย เอกจตฺตาลีสํ แปลความว่า หน่วยเสียงทั้งหลายมือ เป็นต้น จำนวน 41 ตัว มีชื่อว่า อักษระ แสดงให้เห็นถึงในพระบาลีจะมีเพียง 41 หน่วยเสียงเท่านั้น เกินกว่านั้น ไม่ใช่พระพุทธพจน์ ดังนี้เป็นต้น

ส่วนคัมภีร์พจนานุกรมบาลี ได้แก่ คัมภีร์อภิธานัปปทีปิกา แสดงคำศัพท์ภาษาบาลีในรูปคาถาให้จดจำได้สะดวกจำนวน 1203 คาถา รวบรวมกลุ่มศัพท์ที่มีความหมายเดียวกัน เช่น พระพุทธเจ้ามี 32 ศัพท์ ได้แก่ พุทฺธ ทสพล สตฺถุ สพฺพญฺญู ทฺวิปทุตฺตม มนินฺท ภควนฺตุ นาถ จกฺขุมนฺตุ องฺคีรส มุนิ เป็นต้น ดังคาถาว่า

พุทฺโธ ทสพโล สตฺถา สพฺพญฺญู ทฺวิปทุตฺตโม
มุนินฺโท ภควา นาโถ จกฺขุมางฺคีรโส มุนิ.

นอกจากนั้น คัมภีร์อภิธานัปปทีปิกานี้ ยังรวบรวมกลุ่มคำศัพท์ที่มีความหมายหลายอย่าง เช่น ธมฺม ศัพท์มีความหมายเกินกว่า 14 อย่าง ได้แก่ (1) สภาวะ (2) พระปริยัติ (3) ปัญญา (4) ความสมควร (5) สัจจะ (6)

ปกติ (7) บุญ (8) เญยยธรรม (9) คุณความดี (10) ความประพฤติ (11) สมาธิ (12) ความไม่ใช่สัตว์ (13) อาบัติ (14) เหตุ เป็นต้น ดังคาถาว่า

ธมฺโม สภาเว ปริยตฺติปณฺณา
ญาเยสุ สจฺจปฺปกตีสุ ปุณฺเณ
เญยฺเย คุณาจารสมาธิสูปิ
นิสฺสตฺตตาปตฺติสุ การณาโท

ผู้ศึกษาคำสอนของพระพุทธเจ้า หากมีความเข้าใจในบทบาลีตามหลักไวยากรณ์และความหมายของศัพท์ที่ใช้ในพระไตรปิฎกประกอบด้วย ก็จะสามารถเข้าใจเนื้อหาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น นำไปสู่การบอกสอนและประพฤติปฏิบัติอย่างถูกต้อง เป็นเหตุหนึ่งที่ช่วยรักษาพระศาสนาให้มั่นคง ถึงกระนั้นก็ตาม คัมภีร์ปทรูปสิทธิและคัมภีร์อภิธานัปปทีปิกานี้ ยังไม่เป็นที่รู้จักแพร่หลายสำหรับคนทั่วไปนัก ศึกษาเล่าเรียนกันในวงจำกัดเท่านั้น

ผู้วิจัยต้องการศึกษาคัมภีร์ปทรูปสิทธิและคัมภีร์อภิธานัปปทีปิกา และวิธีการจัดการเรียนรู้ทางออนไลน์ จัดทำเป็นหลักสูตรการเรียนการสอน จัดทำสื่อการสอน และพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้ทันสมัย ทำให้ผู้สนใจเข้าถึงได้สะดวก อันเป็นแนวทางในเผยแผ่องค์ความรู้ด้านภาษาบาลีชั้นสูงและคำสอนของพระพุทธเจ้าในพระไตรปิฎกให้แผ่ขยายกว้างขวางออกไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการจัดการเรียนรู้คัมภีร์ไวยากรณ์บาลีโบราณ
2. เพื่อแปลคัมภีร์ปทรูปสิทธิและคัมภีร์อภิธานัปปทีปิกาและศึกษาวิธีการจัดการเรียนรู้ทางออนไลน์
3. เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้คัมภีร์ไวยากรณ์บาลีโบราณทางออนไลน์

ระเบียบวิธีการวิจัย

บทความวิจัยนี้ เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย เรื่อง “การพัฒนากระบวนการเรียนรู้คัมภีร์ไวยากรณ์บาลีโบราณทางออนไลน์” เป็นการศึกษาวิจัยด้านเอกสาร (Documentary research) และเชิงพรรณนา (Descriptive research) โดยมีวิธีการดังนี้

1. ศึกษาสภาพปัจจุบันการจัดการเรียนรู้คัมภีร์ไวยากรณ์บาลีโบราณ
2. แปลคัมภีร์ปทรูปสิทธิและอภิธานัปปทีปิกา และศึกษาวิธีการจัดการเรียนรู้ทางออนไลน์
3. พัฒนากระบวนการเรียนรู้คัมภีร์ไวยากรณ์บาลีโบราณทางออนไลน์
4. ทดสอบระบบการเรียนการสอนทางออนไลน์
5. สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ
6. เรียบเรียงเนื้อหาเป็นรูปเล่มและนำเสนอ

กรอบแนวคิดการทำวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนากระบวนการเรียนรู้คัมภีร์ไวยากรณ์บาลีโบราณทางออนไลน์” มีกรอบแนวคิดในการทำวิจัย ดังแผนภาพ

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการทำวิจัย

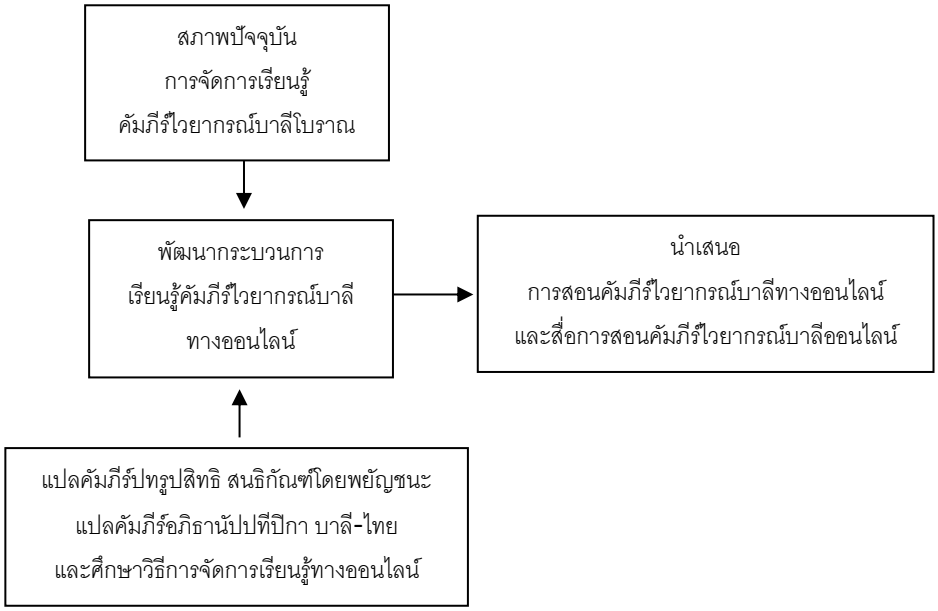

ผลการวิจัย

งานวิจัยนี้ มีผลการวิจัยตามลำดับวัตถุประสงค์ 3 ข้อ และประเด็นที่ค้นพบจากการวิจัย ตามลำดับ ดังนี้

1) ศึกษาสภาพปัจจุบันการจัดการเรียนรู้คัมภีร์ไวยากรณ์บาลีโบราณ พบว่า คัมภีร์ไวยากรณ์บาลีโบราณรวมเรียกว่าคัมภีร์สัททาวิเสส เป็นกลุ่มคัมภีร์ที่เป็นพื้นฐานในการศึกษาพระไตรปิฎก ประกอบด้วย 4 คัมภีร์ ได้แก่ คัมภีร์ไวยากรณ์ คัมภีร์อภิธาน คัมภีร์ฉันท์ และ คัมภีร์ อลังการะ คัมภีร์นิรุตติศาสตร์ทั้ง 4 คัมภีร์นี้ นิยมใช้เรียนและสอนกันมาแต่โบราณกาล ส่วนในประเทศไทยเคยมีการเรียนการสอนทั้ง 4 คัมภีร์ แต่ขาดช่วงไปไม่มีการเรียนการสอนเป็นเวลาเกือบร้อยปีเนื่องจากเนื้อหาสาระมีความกว้างขวางละเอียดพิสดารและใช้เวลามากในการศึกษาเรียนรู้ทั้งยังขาดเอกสารตำราอธิบายขยายความอันเป็นเหตุให้เข้าใจยากและล่าช้า

เนื้อหาของคัมภีร์ไวยากรณ์โบราณมีเนื้อหาที่ละเอียด ต้องใช้เวลามากในการศึกษา และไม่ได้อยู่ระบบการศึกษาบาลีเปรียญธรรม สภาพการเรียนการสอนของคัมภีร์ไวยากรณ์โบราณในปัจจุบัน ส่วนใหญ่จัดกันตามอัธยาศัยในแนวเอกชน หากเจ้าสำนักเรียนใด หรือ ผู้รับผิดชอบสำนักการศึกษาใด มีความเข้มแข็งก็จะจัดการศึกษาได้ดี ส่วนผู้สนใจศึกษาก็ยังมีน้อยเพราะไม่อยู่ในระบบการศึกษาปกติ โดยมีสถานเปิดสอน ได้แก่ สำนักเรียนบาลีใหญ่วัดท่ามะโอ สำนักเรียนบาลีใหญ่วัดหาดใหญ่สิตาราม ศูนย์กรรมฐานวิหารธรรม สำนักเรียนบาลีวัดม่อนเจริญธรรม สำนักเรียนวัดจากแดง สำนักเรียนวัดเขาสนามชัย โรงเรียนพระปริยัติธรรมวิมลสุทธาภิวัฒน์ วัดสุทธาโภชน์ สถาบันเตปิฎก สุเตสีบัณฑิต และ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส อำเภอพุทธมณฑล จังหวัด นครปฐม เป็นต้น

2) แปลคัมภีร์ปทรูปสิทธิและคัมภีร์อภิธานัปปทีปิกา และศึกษาวิธีการจัดการเรียนรู้ทางออนไลน์ พบว่า

ก. แปลคัมภีร์ปทรูปสิทธิ สนธิกัณฑ์ โดยพยัญชนะ ทำให้ทราบถึงการเรียกชื่ออักษร 41 ตัว สระ 8 ตัว พยัญชนะ 33 ตัว รัสสะ ทีฆะ ได้อย่างชัดเจน และทำให้ทราบวิธีการทำตัวรูปบทบาลี โดยใช้สูตรกัจจายนไวยากรณ์ มีโครงสร้างของเนื้อหา ดังตาราง

ตารางที่ 1 แสดงโครงสร้างเนื้อหาคัมภีร์ปทรูปสิทธิ สนธิกัณฑ์

ลำดับ	ชื่อเรื่อง	รายละเอียด	คาถา
1	คนฺถารมฺภ	คำเริ่มคัมภีร์	-
2	สนฺธิกณฺฑ	การเชื่อมบทบาลี	1
	สญฺญาวิธาน	การเรียกชื่ออักษร	2-11
	สรสนฺธิวิธาน	การต่อสระ	12-34
	ปกติสนฺธิวธาน	คงรูปปกติไม่เปลี่ยนแปลง	35-36
	พฺยญฺชนสนฺธิวิธาน	การต่อพยัญชนะ	37-48
	นิคฺคหีตสนฺธิวิธาน	การต่อนิคหิต	49-59

ข. แปลอภิธานัปปทีปิกา บาลี-ไทย ทำให้ทราบถึงคำศัพท์ที่ใช้ในภาษาบาลีเป็นจำนวนมาก รวบรวมไว้ในรูปคาถา 1203 คาถา ทำให้ท่องจำได้สะดวก จัดไว้เป็นหมวดหมู่ แยกเป็น 3 กัณฑ์

ได้แก่ (1) สัคคกัณฑ์ (2) ภูกัณฑ์ (3) สามัญญกัณฑ์ มีโครงสร้างของเนื้อหา ดังตาราง

ตารางที่ 2 แสดงโครงสร้างเนื้อหาของคัมภีร์อภิธานัปปทีปิกา

ลำดับ	ชื่อกัณฑ์	เนื้อหา	คาถา
1	**สัคคกัณฑ์**	ศัพท์ที่มีความหมายว่า พระพุทธเจ้า พระพุทธโคดม นิพพาน พระอรหันต์ สวรรค์ เทวดา อสูร พรหม พระอินทร์ ไฟ แสงสว่าง ท้องฟ้า ดวงดาว ดวงอาทิตย์ กาลเวลา ฤดูกาล เสียง คำพูด และสภาวธรรมต่าง ๆ เช่น ความดี จิต ปัญญา ความเพียร ตัณหา เป็นต้น	1-179
2	**ภูกัณฑ์**		
	ภูมิวรรค	ศัพท์เกี่ยวกับแผ่นดิน	180 - 197
	ปุรวรรค	ศัพท์เกี่ยวกับเมือง	198 - 226
	นรวรรค	ศัพท์เกี่ยวกับบุคคล	227- 331
	จตุพพัณณวรรค	ศัพท์เกี่ยวกับวรรณะ ๔	332 - 535
	อรัญญาทิวรรค	ศัพท์เกี่ยวกับต้นไม้ ภูเขา และสัตว์	536 – 48
	ปาตาลวรรค	ศัพท์เกี่ยวแม่น้ำ ทะเล และเมืองบาดาล	649 – 690
3	**สามัญญกัณฑ์**		
	วิเสสยาธีนวรรค	ศัพท์ที่เป็นวิเสสนะ	691 - 757
	สังกิณณวรรค	ศัพท์โวหารทั่วไป	758 - 776
	อเนกัตถวรรค	ศัพท์ที่มีความหมายมาก	77 - 1135
	อัพพยวรรค	ความหมายของนิบาต อุปสัค และปัจจัย	1136 - 1203

ค. ศึกษาวิธีการจัดการเรียนรู้ทางออนไลน์ พบว่า การจัดการเรียนรู้ทางออนไลน์ (Online Learning Management) เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน จัดการ และประเมินผลการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) เป็นเครื่องมือหลัก องค์ประกอบสำคัญของการจัดการเรียนรู้ทางออนไลน์ ได้แก่ (1) การออกแบบการเรียนการสอน (Instructional Design) (2) การวิเคราะห์ความต้องการ วิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย วัตถุประสงค์การเรียนรู้ และเนื้อหาที่จะสอน (3) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ออกแบบกิจกรรมที่หลากหลายและเหมาะสมกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ เช่น การบรรยายออนไลน์ การอภิปรายกลุ่ม การทำแบบฝึกหัด เป็นต้น (4) การพัฒนาสื่อการเรียนรู้พัฒนาสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ เช่น วิดีโอ อินโฟกราฟิก เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น (5) การเลือกใช้เครื่องมือและเทคโนโลยี เลือกใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น LMS, Video Conference, Interactive Tools เป็นต้น

การจัดการระบบการเรียนรู้ (Learning Management System - LMS) ประกอบด้วย (1) การจัดเก็บและเผยแพร่เนื้อหาการเรียนรู้ จัดเก็บเนื้อหาการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ และเผยแพร่ให้ผู้เรียนเข้าถึงได้ง่าย (2) การจัดการผู้เรียน ลงทะเบียนผู้เรียน จัดกลุ่มผู้เรียน ติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียน (3) การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ สร้างและจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ เช่น การบ้าน แบบทดสอบ กระดานสนทนา เป็นต้น (4) การรายงานผล สร้างรายงานผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

ผู้เรียนเป็นใครก็ได้ อยู่ที่ใดก็ได้ เรียนเวลาก็ใด เอาตามความสะดวกของผู้เรียนเป็นสำคัญ เนื่องจากโรงเรียนออนไลน์ได้เปิดเว็บไซต์ให้บริการตลอด 24 ชั่วโมง มีสื่อทุกประเภทที่นำเสนอในเว็บไซต์ ไม่ว่าจะทั้งข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เสียง VDO ซึ่งจะช่วยกระตุ้นความสนใจ ในการเรียนรู้ของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังทำให้เหตุภาพของเนื้อหาต่าง ๆ ง่ายดายมากขึ้น ผู้เรียนสามารถเลือกวิชาเรียนได้ตามความต้องการ เอกสารบนเว็บไซต์ที่มี Links ต่อไปยังแหล่งความรู้อื่น ๆ ทำให้ขอบเขตการเรียนรู้กว้างออกไป และเรียนอย่างรู้ลึกมากขึ้น

ประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้ทางออนไลน์ เช่น (1) เพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา (2) ลดข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่ ผู้เรียนไม่จำเป็นต้องเดินทางมาเรียนที่สถาบันการศึกษา (3) ประหยัดค่าใช้จ่าย ลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางและที่พัก (4) ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ตามความสนใจและความสามารถของตนเอง (5) เพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถทบทวนบทเรียนได้หลายครั้งตามต้องการ

ข้อควรพิจารณาในการจัดการเรียนรู้ทางออนไลน์ ประกอบด้วย (1) การเข้าถึงอินเทอร์เน็ต ผู้เรียนต้องมีอุปกรณ์และอินเทอร์เน็ตที่เพียงพอ (2) ทักษะการใช้เทคโนโลยี ผู้เรียนและผู้สอนต้องมีทักษะในการใช้เทคโนโลยี (3) การมีวินัยและแรงจูงใจ ผู้เรียนต้องมีวินัยและแรงจูงใจในการเรียนรู้ด้วยตนเอง (4) การประเมินผลการเรียนรู้ ต้องมีการประเมินผลการเรียนรู้ที่เหมาะสมและเชื่อถือได้

ประโยชน์ของการเรียนการสอนแบบออนไลน์ (Online learning) ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอน เนื่องจากไม่ได้จำกัดอยู่ในสถานที่เดียวเท่านั้น เกิดเครือข่ายความรู้ โยงใยออกไปไกล เน้นการเรียน

แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ช่วยลดช่องว่างระหว่างการเรียนรู้ในเมืองกับท้องถิ่น สรุปแล้ว การเรียนรู้แบบการเรียนรู้แบบออนไลน์ เป็นการเรียนที่มีความมีความยืดหยุ่นสูง

เพราะฉะนั้นผู้เรียนจำต้องมีความรับผิดชอบในการเรียนมากกว่าปกติ เพราะไม่มีใครมานั่งจ้ำจี้จ้ำไชยิ่งเรียนยิ่งได้กับตัวเอง

วิธีการสอนให้ได้ผลดี สำหรับผู้สอนมีกระบวนดังนี้ คือ (1) ควรสอนช้า ๆ เน้นเนื้อหาใจความที่สาคัญ ๆ (2) ใช้วิธีพักเบรคบ่อยขึ้น (3) มีการยกตัวอย่างให้มากขึ้น (4) ทบทวนนักศึกษาให้เข้าถึงบทเรียน โดย อาจสุ่มเรียก ถามเป็นระยะ (5) ใช้วิธีการสอนโดยให้นักศึกษาเปิดกล้อง (6) สอนแบบสาธิต และปฏิบัติตาม โดยเตรียมขั้นตอน/คู่มือให้ชัดเจน (7) แบ่งกลุ่มย่อย ในการจัดการเรียนการสอน (8) บันทึกคลิป VDO ให้นักศึกษาสามารถดาวน์โหลดไปศึกษาได้ในภายหลัง

3) พัฒนากระบวนการเรียนรู้คัมภีร์ไวยากรณ์บาลีโบราณทางออนไลน์ ผู้วิจัยได้ศึกษาและจัดทำระบบออนไลน์ สำหรับให้ผู้สนใจได้ศึกษาโดยสะดวก จัดพิมพ์คัมภีร์ไวยากรณ์บาลีโบราณที่แปลแล้ว นำมาเผยแผ่และพัฒนาระบบ ตามลำดับสรุปได้ดังนี้

1. ศึกษาระบบ Website, Facebook, YouTube, TikTok, Zoom ที่เกี่ยวกับระบบการเรียนการสอน
2. ศึกษาเครื่องมือและวิธีการทำสื่อออนไลน์ ฝึกทำไฟล์ภาพและเสียง การใช้โปรแกรมทำสื่อการสอน ตัดต่อคลิบวีดีโอ ทำปกคลิป เป็นต้น
3. แปล และ วิเคราะห์ จัดทำวัตถุประสงค์และเนื้อหาที่จะใช้สอนและทำสื่อ
4. รับสมัครผู้เรียนออนไลน์
5. แบบฟอร์มลงทะเบียนออนไลน์

   https://forms.gle/7TrTbgJUzJkyXjLE8
6. สอนออนไลน์ทาง zoom จำนวน 10 ครั้ง

   https://us02web.zoom.us/j/5421578472...
7. ถ่ายทอดสดทาง Facebook และ YouTube

   https://www.facebook.com/Ajsupee

   https://www.youtube.com/user/ajsupee

   https://www.youtube.com/channel/UCciWSlPPZNAcArgwZU7LkiQ
8. ประเมินผลทางออนไลน์และรับเกียรติบัตร

และผู้วิจัยได้พัฒนากระบวนการเรียนรู้คัมภีร์ไวยากรณ์บาลีโบราณ โดยอาศัยเครื่องมือที่คนทั่วไปคุ้นเคยกันดีอยู่แล้ว ได้แก่ (1) เว็บไซด์ (2) YouTube (3) Facebook (4) TikTok โดยจัดระบบให้ตอบสนองต่อความต้องการ ดังนี้

1. ทางเว็บไซด์ จัดทำเว็บไซด์ให้รองรับรายละเอียดต่าง ๆ ที่ต้องการในการเรียนรู้ทางออนไลน์ มีลิ้งก์เชื่อมโยงไปสู่ Facebook และYouTube สามารถหาข้อมูลได้สะดวก ตามลิ้งก์ http://www.ajsupee.com/-mp3?cat_id=153

2. จัดทำ YouTube ไว้ 2 ช่อง เมื่อมีการบรรยายในการเรียนผ่าน zoom จะถ่ายทอดพร้อมกันทั้ง 2 ช่อง เมื่อถ่ายทอดครบแล้ว ก็จะทำเป็น Playlists ไว้ เพื่อความสะดวกแก่ผู้ต้องการมาเรียนภายหลัง ส่วนเมื่อตัดต่อเรียบร้อยแล้ว จะลงไว้ใน YouTube ช่องที่มีเนื้อหาไปทางวิชาการ ตามลิ้งก์ https://www.-youtube.com/channel/UCciWSlPPZNAcArgwZU7LkiQ

3. ช่อง Facebook ทำไว้ ๒ ช่อง สำหรับประกาศรับสมัครและกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งประกาศเกี่ยวกับการขอรับหนังสือ ช่อง Facebook Fanpage จะถ่ายทอดสดตอนบรรยายทาง zoom ด้วยอีกทางหนึ่ง

4. ช่อง TikTok ทำคลิบสั้นเป็นเรื่อง ๆ ลงทางช่อง TikTok ตามลิ้งก์ https://www.tiktok.com/-@supee_thumthong

ภาพที่ ๑ แสดงช่องทางการเรียนรู้คัมภีร์ไวยากรณ์บาลีโบราณทางออนไลน์

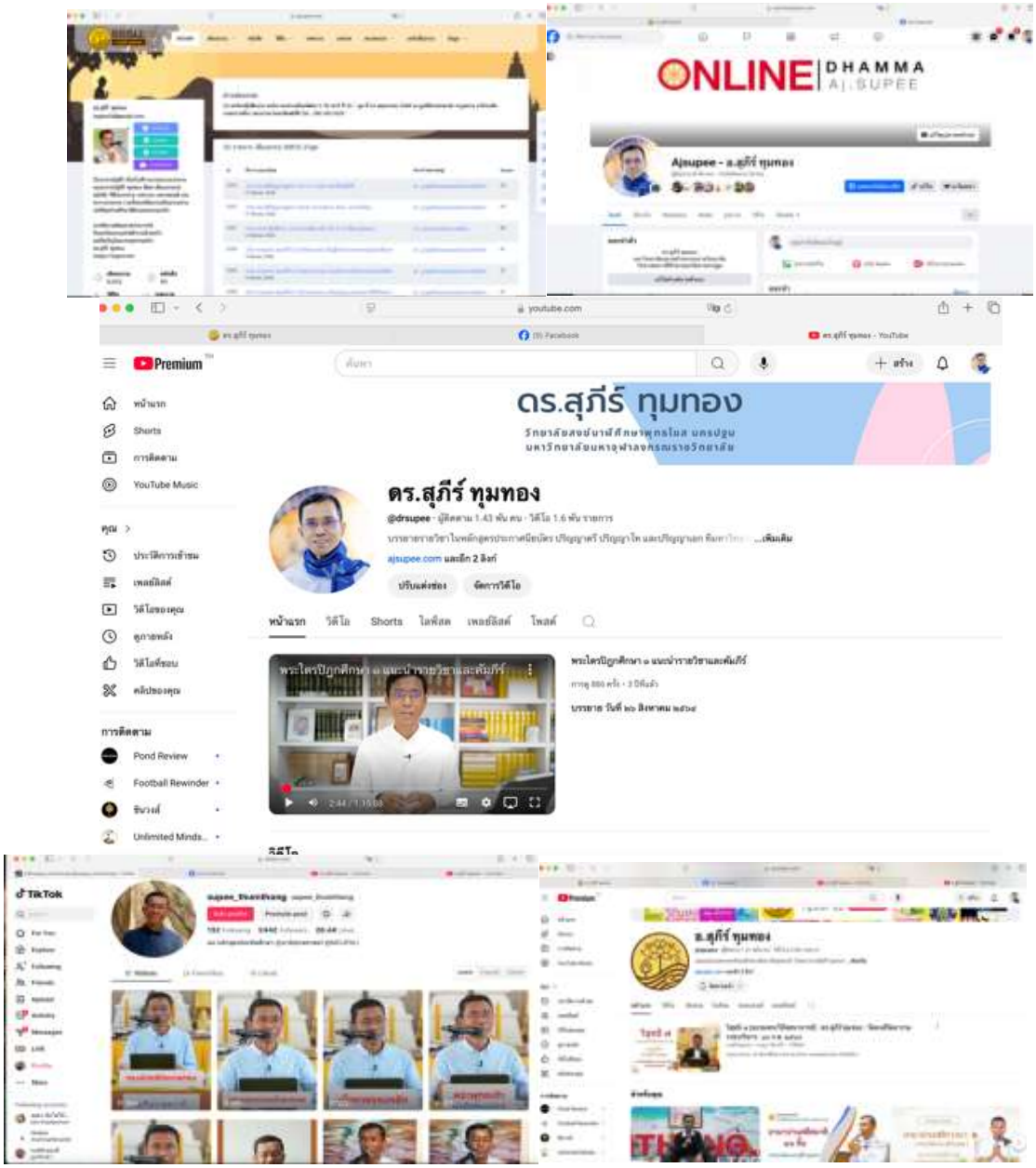

การเรียนรู้คัมภีร์ไวยากรณ์บาลีโบราณทางออนไลน์ เบื้องต้นทำโดยการศึกษาระบบ Website, Facebook, YouTube, TikTok, Zoom ที่เกี่ยวกับระบบการเรียนการสอน รวมทั้งศึกษาเครื่องมือและวิธีการทำสื่อออนไลน์ ฝึกทำไฟล์ภาพและเสียง การใช้โปรแกรมทำสื่อการสอน ตัดต่อ คลิบวีดีโอ ทำปกคลิป แล้วจึงเริ่มทำการสอนทางออนไลน์ทาง Zoom ถ่ายทอดสดการเรียนการสอนผ่านทาง Facebook และ YouTube การพัฒนากระบวนการเรียนรู้คัมภีร์ไวยากรณ์บาลีโบราณทางออนไลน์ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สนใจให้สามารถเรียนได้ตามวันเวลาที่สะดวก เมื่อสอนแล้ว ก็นำมาตัดต่อ ทำคลิบ จัดพิมพ์หนังสือ แล้วเผยแพร่ทางทางเว็บไซต์, YouTube, Facebook และ TikTok ตามความเหมาะสม พบว่า ข้อมูลในเว็บไซต์มีผู้สนใจค่อนข้างน้อย YouTube สำหรับคลิบคำบรรยายเต็ม และ คลิบสั้นเป็นตัวอย่าง มีผู้สนใจมากพอสมควร TikTok คลิบสั้นตัวอย่างคำอธิบายอภิธานัปปทีปิกา มีผู้ดูจำนวนมาก และหนังสือแจกจ่ายเป็นธรรมทาน มีผู้สนใจขอรับเป็นจำนวนมากและรวดเร็ว

อภิปรายผล

งานวิจัยนี้ มีความแตกต่างและเพิ่มเติมจากงานที่ผู้อื่นได้ทำไว้เกี่ยวกับคัมภีร์ไวยากรณ์บาลีโบรารณ สรุปได้ดังนี้

1. มีการเรียนสอนออนไลน์ทาง zoom และมีเกียรติบัตรจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม มอบให้แก่ผู้เข้าร่วมศึกษาด้วย เป็นการเผยแผ่งานในวิทยาเขตให้เป็นที่รู้จักแก่ประชาชนทั่วไป

2. มีการตัดต่อคลิบเต็มเรื่อง โดยมีเอกสารประกอบการสอนรวมอยู่ในคลิบ ทำให้ศึกษาได้สะดวกสำหรับผู้เรียนในภายหลัง และผู้เรียนสามารถเรียนได้ตลอดเวลาทางออนไลน์

3. มีการตัดต่อเป็นคลิบขนาดสั้น ลงใน YouTube และ TikTok เพื่อดึงดูดความสนใจให้รู้จักคัมภีร์ปทรูปสิทธิและอภิธานัปปทีปิกาและตัวอย่างคำศัพท์ในพระไตรปิฎก

4. มีการพิมพ์หนังสือและแจกเป็นธรรมทานสำหรับผู้สนใจ โดยให้ขอรับมาทางเว็บไซต์ และสถิติของผู้ขอรับหนังสือไว้ด้วย

องค์ความรู้ใหม่

1. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้คัมภีร์ไวยากรณ์บาลีโบราณทางออนไลน์ เป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สนใจทั่วไป ให้สามารถเรียนได้ตามวันเวลาที่สะดวก แม้ตัวคัมภีร์จะมีเนื้อหายากและคนรู้จักน้อย ก็สามารถสร้างการรับรู้ผ่านทางออนไลน์ได้ หากฟังไม่ทันช่วงใด ก็สามารถทบทวนได้

2. ข้อดีของการเรียนออนไลน์คือคนทั่วไปเข้าถึงได้ง่าย สามารถเรียนได้ทุกที่ทุกเวลา ราคาประหยัด เรียนตามความเร็วของตนเอง สามารถทบทวนบทเรียนได้หลายครั้งตามต้องการ

3. ทำให้ทราบว่าประชาชนทั่วไปมีความสนใจในภาษาบาลีชั้นสูงและการศึกษาบทบาลีในพระไตรปิฎกมากพอสมควร

สรุป

คัมภีร์ไวยากรณ์บาลีโบราณมีเนื้อหาที่ละเอียด ต้องใช้เวลามากในการศึกษา ผู้สนใจศึกษาก็ยังมีน้อย เพราะไม่อยู่ในระบบการศึกษาปกติ โดยมีสถานเปิดสอน ได้แก่ สำนักเรียนบาลีวัดท่ามะโอ สำนักเรียนบาลีวัดหาดใหญ่สิตาราม สำนักเรียนวัดจากแดง สำนักเรียนวัดเขาสนามชัย สถาบันเตปิฎกสุเตสีบัณฑิต และมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม เป็นต้น คัมภีร์ปทรูปสิทธิ สนธิกัณฑ์ ทำให้ทราบวิธีการเรียกชื่ออักษรและวิธีการต่อบทบาลี โดยมีสูตรกัจจายนไวยากรณ์กำกับ คัมภีร์อภิธานัปปทีปิกา ทำให้ทราบคำศัพท์บาลี ทั้งศัพท์ที่มีความหมายเดียวกันและศัพท์ที่มีความหมายหลายอย่าง ส่วนวิธีการศึกษาทางออนไลน์ เป็นการให้ความรู้ผ่านทาง Website, Facebook, YouTube และ TikTok เป็นต้น เพื่อให้เหมาะกับสมัยที่การสื่อสารมีเครื่องมืออำนวยความสะดวก การพัฒนากระบวนการเรียนรู้คัมภีร์ไวยากรณ์บาลีโบราณทางออนไลน์ ทำโดยการศึกษาระบบ Website, Facebook, YouTube, TikTok, Zoom ที่เกี่ยวกับระบบการเรียนการสอน รวมทั้งศึกษาเครื่องมือและวิธีการทำสื่อออนไลน์ ฝึกทำไฟล์ภาพและเสียง การใช้โปรแกรมทำสื่อการสอน ตัดต่อคลิบวีดีโอ ทำปกคลิป จัดทำโครงสร้างกระบวนการเรียนรู้ แล้วจึงเริ่มทำการสอนออนไลน์ผ่าน Zoom ถ่ายทอดสดการเรียนการสอนผ่านทาง Facebook และ YouTube และเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สนใจให้สามารถเรียนได้ตามวันเวลาที่สะดวก เมื่อสอนแล้ว นำมาตัดต่อ ทำคลิบ จัดพิมพ์หนังสือ เผยแพร่ทางสื่อต่าง ๆ เป็นอีกแนวทางหนึ่งในการเผยแผ่องค์ความรู้ด้านคัมภีร์ไวยากรณ์บาลีชั้นสูงและคำสอนของพระพุทธเจ้าในพระไตรปิฎกให้แผ่ขยายกว้างขวางออกไป

เอกสารอ้างอิง

พระมหาสมปอง มุทิโต. (2547). *คัมภีร์อภิธานวรรณนา*. บ.ประยูรวงศ์พริ้นติ้ง จก.

มหากกุฏราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์. (2535). *อภิธานปฺปทีปิกา และ อภิธานปฺปทีปิกาสูจิ*. โรงพิมพ์มหากุฏราชวิทยาลัย.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2500). *พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาเตปิฎกं*. โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.